

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ, ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ И
ИННОВАЦИЙ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

**НАУЧНО-ПРОИЗВОДСТВЕННЫЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ
КОМПЛЕКС «ЖАЛАЛ-АБАДСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Б. ОСМОНОВА»**

**ИНСТИТУТ ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ, ПРИКЛАДНЫХ
ИССЛЕДОВАНИЙ И ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ**

**ПАСПОРТ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ
ЛАБОРАТОРИИ**

Полное название:

**“К.К.Юдахин атындагы кыргыз тил илим-изилдөө
лабораториясы” (“Научно-исследовательская лаборатория
кыргызского языка имени К.К.Юдахина”).**

Жетекчиси ф.и.д., профессор И.Абдувалиев

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ЛАБОРАТОРИЯ

№	Название поля	Содержание
1	Полное наименование научной лаборатории	Научно-исследовательская лаборатория кыргызского языкознания имени К.К.Юдахина
2	Статус лаборатории	Научно-исследовательская
3	Год открытия лаборатории. Основание для создания	Приказ ректора ЖАГУ № 32 от 9 февраля 2023 г. (в составе НИИ ФПИ и ИТ).
4	Принадлежность лаборатории	Жалал-Абадский государственный университет имени Б. Осмонова, Научно-исследовательский институт фундаментальных, прикладных исследований и инновационных технологий (НИИ ФПИ и ИТ)
5	Заведующий лабораторией	Абдувалиев Ибраим— доктор филологических наук, профессор. Профессор кафедры кыргызского языка и литературы, e-mail: ibraim.abduvaliev@gmail.com
8	Сведения о кадровом составе лаборатории	См. Приложение 1. Основной состав: проф. Абдувалиев И., доц. Бакирова Г.К., доц. М.Шакирова, ст. преп. Омурзакова У., преп. Кудайкулова Г., аспиранты: Каленбекова Г., Имаралы к. Назбийке,
9	Местонахождение лаборатории	Жалал-Абадский государственный университет, главный корпус (НИИ), г. Жалал-Абад (г. Манас), мкр. Спутник, ул. Р. Азимова, 49
10	Площадь помещения, занимаемого лабораторией	Общая площадь: 18 кв. м
11	Структура лаборатории (секторы, группы и др.)	1. Кыргызский язык и тюркология (рук. проф. Абдувалиев И.) 2. Сектор лексикография и лексикология (рук. доц. Шакирова М.) 3. Сектор грамматики (рук. доц. Бакирова Г.)
12	Сведения об основном научном	Компьютеры (5–7 ед.), диктофоны для полевых записей, сканеры для оцифровки архивов, доступ к научным базам данных

	оборудовании лаборатории	(Scopus, Web of Science), библиотека эпосоведческой литературы
13	Сведения об аккредитации лаборатории	Аккредитация осуществляется в рамках кафедральной аккредитации каф. КЯиЛ ЖАГУ
14	Подразделения ЖАГУ, с которыми взаимодействует лаборатория	1. Кафедра кыргызского языка и литературы 2. Научная библиотека ЖАГУ 3. Научный отдел ЖАГУ
15	Основные направления НИОКР лаборатории	1. Сбор и анализ лексико-грамматические значения лексических единиц кыргызского языка. 2. Научный анализ лексических единиц кыргызского языка в сопоставлении с фактами других тюркских языков. 3. Анализ грамматических категорий именных частей речи и глагола. 4. Составление малых тематических толковых словарей по кыргызскому языку. 5. Сотрудничество с учеными других вузов Республики.
16	НИОКР проводятся в рамках:	
	— Приоритетного направления науки и технологий КР	Азыркы кыргыз тилинин проблемалык маселелери
	— Приоритетного направления модернизации экономики КР	Кыргыз тилинин лексикасык бирдиктеринин маанилери
	— Основного направления научных исследований ЖАГУ	Интеграция гуманитарных исследований с цифровыми технологиями (оцифровка эпоса)
17	Сведения о проведении в лаборатории НИОКР	1. 2025-2026 – окуу жылынын негизги жыйынтыктары: 1. “Жалал-Абад аймагындагы элдердин маданий мурастарына жаңыча көз караш” аттуу темадагы илимий долбоор. 2022-2024-жж. 2. Кыргыз тилинин лексикалык кору, тарыхый калыптанышы, сөздөрдүн маанилери” аттуу темадагы долбоор 2025-2029-жж. SCOPUS басылмасына макалалардын жарыялоо.

		3. Аспиранттардын диссертацияларын даярдоо.
18	Сведения об отражении результатов НИОКР	1. 2025-2026 –окуу жылынын негизги жыйынтыктары: 1. “Жалал-Абад аймагындагы элдердин маданий мурастарына жаңыча көз караш” аттуу темадагы илимий долбоор. 2022-2024-жж. 2. Кыргыз тилинин лексикалык кору, тарыхый калыптанышы, сөздөрдүн маанилери” аттуу темадагы долбоор 2025-2029-жж..
19	Проведение на оборудовании лаборатории занятий для студентов	Лаборатория используется для проведения спецсеминаров по историю кыргызского языка, практических занятий по лексикографии, подготовки курсовых и выпускных квалификационных работ студентов филологического института
20	Участие в подготовке специалистов и магистрантов	Багыттар: Лексикология, Фонетика, Түркология Лабораториянын аспиранттары: Омурзакова У.Т., Шүкүрова А.Ж., Фоизова Р.

Паспорт составлен:

«22» января 2026 года

Руководитель лаборатории

 / проф. Абдувалиев И.

Приложение 1. Кадровый состав лаборатории (основной)

№	ФИО	Учёная степень, звание	Должность
1	Абдувалиев И.	Доктор филологических наук, профессор	Руководитель лаборатории
2	Бакирова Г.К.	Ф.и.к., доцент	Ведущий научный сотрудник
3	Шакирова М.Р.	Ф.и.к., доцент	Старший научный сотрудник
4	Кочорова Г.О.	Ф.и.к., доцент	Старший научный сотрудник
5	Каленбекова Г.Т.	Старший преподаватель	Старший научный сотрудник
6	Омурзакова У.Т.	Старший преподаватель	Научный сотрудник
7	Кудайкулова Г.О.	Старший преподаватель	Научный сотрудник
8	Имаралы к Н.	Преподаватель	Младший сотрудник

Приложение 3. Основные НИОКР за 2025–2026 уч.г.

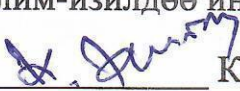
№	Название работы	Руководитель	Форма отражения
1	«Манас» эпосунун тили жөнүндө	Абдувалиев И.	Манас академиясы, Бишкек шаары
2	Мамлекеттик иш кагаздарынын жүргүзүлүшү	Кудайкулова Г.О.	Кафедранын отурумунда
3	Азыркы кыргыз тилинин лексикалык кору	Каленбекова Г.Т.	Эл аралык симпозиум (Туркстан, Казахстан)

Приложение 4. Основные публикации (2024–2026)

№	Библиографическое описание	Выходные данные
1	Абдувалиев И. Кыргыз тилинин морфологиясы	Бишкек 2025
2	Абдувалиев И. Кыргыз тилинин лексикологиясы	Бишкек 2024

БЕКИТЕМИН

Илим-изилдөө институтунун директору

 Калчакеев К.Б.

_____ 2026-ж.

К.К.Юдахин аындагы кыргыз тил илим-изилдөө лабораториясы»

ЖОБОСУ (РЕГЛАМЕНТИ)

1. Жалпы жоболор

1.1. Бул Регламент лабораториянын укуктук статусун, максаттарын, башкаруу тартибин жана илимий-изилдөө ишмердүүлүгүн уюштурууну аныктайт.

1.2. Лаборатория “Фундаменталдык, колдонмо изилдөөлөр жана инновациялык технологиялар” илим-изилдөө институтунун (мындан ары – институт) структуралык бөлүмү болуп саналат жана өз ишинде институттун илимий кеңешине отчет берет.

1.3. Лаборатория өз ишмердүүлүгүн Кыргыз Республикасынын «Илим жөнүндө жана мамлекеттик илимий-техникалык саясат жөнүндө» Мыйзамынын, институттун жобосунун жана ушул регламенттин негизинде жүргүзөт.

2. Негизги илимий багыттар, максаттар жана милдеттер

Лабораториянын максаты

Кыргыз тилинин лексика, лексикография жана грамматика маселелерин изилдөө, академик К.К. Юдахиндин илимий мурасын тереңдетүү жана заманбап лингвистикалык технологияларды колдонуу аркылуу кыргыз тилинин илимий базасын өнүктүрүү.

3. Лабораториянын негизги милдеттери

Илимий-изилдөөчүлүк багыты:

3.1. Кыргыз тилинин лексикологиясын, лексикографиясын жана сөздөрдүн лексикалык маанилерин, диалектологиясын академик К.К. Юдахиндин илимий эмгегинин негизинде тереңдетип изилдөө.

3.2. Кыргыз тилинин тарыхый өнүгүү этаптарын жана азыркы абалын (фонетика, грамматика, семантика) илимий талдоого алуу.

3.3. Тилдин терминологиялык системасын иретке келтирүү жана жаңы тармактык сөздүктөрдү түзүү боюнча илимий база даярдоо.

Санариптик жана колдонмо лингвистика багыты:

Кыргыз тилинин электрондук корпусун түзүүгө көмөк көрсөтүү

Компьютердик лингвистиканын методдорун колдонуу менен кыргыз тилин автоматтык иштеп чыгуу, программаларына илимий колдоо көрсөтүү.

Окутуу-методикалык жана маданий багыты:

Филология багытындагы студенттердин, жаш окутуучулардын, магистранттардын жана PhD докторанттардын илимий-изилдөө иштерине база катары кызмат кылуу.

К.К. Юдахиндин эмгектерин пропагандалоо, илимий конференцияларды жана «Юдахин окууларын» уюштуруу.

Эл аралык жана басылмалык иштер:

Түркология жана жалпы тил билимдери боюнча эл аралык илимий борборлор менен кызматташууну жолго коюу.

Изилдөөлөрдүн натыйжаларын жогорку рейтингдеги илимий журналдарда (Scopus, Web of Science) жарыялоо.

4. Илимий-изилдөө ишинин тартиби

4.1. Лабораториянын иши Институттун Илимий кеңеши тарабынан бекитилген беш жылдык жана жылдык пландардын негизинде жүргүзүлөт.

Семинардык иш: Бейшемби күндөрү (же макулдашылган күнү) лабораториянын илимий семинары өткөрүлөт. Семинарда аспиранттардын, магистранттардын, жана студенттери отчеттору угулат.

Отчеттуулук: Ар бир кызматкер квартал сайын аткарылган иштер боюнча (жарыяланган макалалар, иштелип чыккан программалар) Лаборатория башчысына маалымат берип турат.

4.4. Лаборатория башка илимий мекемелер жана ЖОЖдор менен биргелешкен изилдөөлөрдү жүргүзүүгө укуктуу.

5. Мүлк, программалык камсыздоо жана маалыматтык коопсуздук

5.1. Лабораториянын балансындагы компьютерлер жана приборлор бир гана илимий жана окуу максаттарында колдонулат.

5.2. Программалык камсыздоонун мыйзамдуулугу:

Лаборатория өз ишинде лицензияланган программалык камсыздоолорду колдонот.

Акысыз жана ачык булактуу программалар (Open Source: мисалы, Python, GeoGebra, R-Project) тиешелүү эркин лицензиялардын (MIT, GNU GPL ж.б.) шарттарына ылайык пайдаланылат.

5.3. Автордук укуктарды сактоо:

Илимий изилдөөлөрдүн жүрүшүндө колдонулган бардык методикалар, алгоритмдер жана маалымат базалары автордук укук жөнүндө мыйзамдарга ылайык колдонулат. Башка авторлордун эмгектерин пайдаланууда сөзсүз түрдө шилтеме берүү (цитаталоо) талап кылынат.

5.4. Интеллектуалдык менчиктин таандыктыгы:

Лабораториянын алкагында түзүлгөн илимий натыйжалар, программалык коддор, сөздүктөр жана методикалык иштеп чыгуулар Институттун (же университеттин) интеллектуалдык менчиги болуп саналат (эгерде кызматтык келишимде башкача каралбаса).

5.5. Плагиатка жол бербөө:

Лабораториянын мүчөлөрү тарабынан даярдалган илимий макалалар жана отчеттор антиплагиат системасы аркылуу текшерилип, автордук этиканын сакталышына көзөмөл жүргүзүлөт.

6. Коопсуздук техникасы жана эмгек тартиби

6.1. Кызматкерлер компьютердик техника менен иштөөдө электр коопсуздугунун эрежелерин сактоого милдеттүү.

6.2. Лабораторияда жумуш убактысы Институттун ички тартибине ылайык белгиленет.

6.3. Эксперименталдык же методикалык иштер учурунда окуучулар же студенттер келсе, алардын коопсуздугуна жооптуу кызматкер дайындалат.

7. Интеллектуалдык менчик

7.1. Лабораториянын ишинин алкагында түзүлгөн программалык продуктулар, алгоритмдер жана методикалык куралдар Институттун интеллектуалдык менчиги катары таанылат (эгерде өзүнчө келишимде башкача каралбаса).

7.2. Авторлор илимий эмгектерде өздөрүнүн автордук укуктарын коргоого жана лабораториянын атын туура көрсөтүүгө милдеттүү.

8. Жыйынтыктоочу жоболор

8.1. Бул Регламентке өзгөртүүлөр Институттун Илимий кеңешинин чечими менен киргизилет.

8.2. Регламенттин түп нускасы Институттун дирекциясында, көчүрмөсү Лаборатория башчысында сакталат.

Макулдашылды:

Лаборатория башчысы:

Ф.-ф.и.д., проф. Абдувалиев Ибраим

